

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інституціональні та еволюційні проблеми розвитку фінансово-кредитних систем», 18 – 19 квітня 2013 року, м. Донецьк

---

фінансової безпеки (безперечно функціонування) підприємства, основним змістом якої є формування засад системи управління фінансовою безпекою, спрямованої на створення умов стабільного і поступального розвитку, а також функціонування підприємства та задоволення його потреб у фінансовій безпеці.

#### Перелік посилань

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 2008. – 338 с.
2. Матвійчук Л.О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - № 5(119). – С. 109-114
3. Шелест В.В. Методичний підхід до оцінки і забезпечення належного рівня фінансової безпеки довірчих товариств / В.В.Шелест // Актуальні проблеми економіки. – 2009. - № 12(102). – С.134-140

#### ВИБІР ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА З МЕТОЮ ЇЇ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ

Рубан Т.Є., к.е.н., доцент,

Кулик Г.С.

Донецький національний технічний університет

У сучасних мінливих умовах важливим завданням щодо забезпечення життєздатності суб'єкта господарювання і його успішного функціонування є гарантування його фінансової безпеки. Особливого значення набуває проблема управління фінансовою безпекою підприємства, в тому числі адекватної оцінки її рівня. Вирішення цих проблем дозволить своєчасно виявити слабкі місця у фінансовому стані підприємства та виправити їх без загрози втрати фінансової стійкості та платоспроможності.

Останнім часом в науковій літературі все більшого розповсюдження набуває дослідження питань фінансової безпеки підприємств. Методи оцінки фінансової безпеки підприємств досліджували наступні вчені: Варналій З.С., Николаюк С.І., Никифорчук Д.Й., Єрмошенко М.М., Горячева К.С., Кракос Ю.Б., Разгон Р.О., Ілляшенко С.Н., Ареф'єва О.В., Серик Н.І., Донець Л.І., Фокіна Н.П. та інші. Проте, враховуючи велику кількість форм господарювання і чинників, які впливають на фінансово-господарську діяльність

підприємств, сьогодні не існує єдиного підходу до оцінювання рівня фінансової безпеки, тому це питання потребує подальших досліджень.

Існуючі методики визначення рівня фінансової безпеки підприємства умовно можна розділити на три групи:

- як складової економічної безпеки підприємства;
- на основі оцінки загального фінансового стану підприємства;
- на основі визначення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства [1].

На нашу думку, найбільш обґрунтованою та логічною є методика визначення рівня фінансової безпеки на основі інтегрального показника, проте, серед вчених існує багато розбіжностей щодо алгоритму його розрахунку, а також вибору показників для його формування.

Для формування інтегрального показника з метою оцінки рівня фінансової безпеки нами була використана методика, запропонована Каркавчуком В.В. [2]. Сутність цієї методики полягає в наступному:

1. Визначення сукупності показників  $(x_{1t}, x_{2t}, \dots, x_{nt})$ , які впливають на фінансову безпеку, та їх поділ на дві групи: фактори внутрішнього і зовнішнього середовища.
2. Визначення нормованих значень кожного показника  $y_{it}$ , як відношення абсолютного відхилення до максимального досягнутого значення показника за період  $[1, T]$ .
3. Розрахунок інтегрального показника  $V_t$  за формулою:

$$V_t = \prod_{i=1}^n y_{it}, \quad t = \overline{1, T},$$

4. Побудова графічної інтерпретації динаміки рівня фінансової безпеки.
5. Прогнозування рівня фінансової безпеки за допомогою наступних підходів:
  - 1) на основі розроблених прогнозів окремих показників, які визначають рівень фінансової безпеки;
  - 2) за допомогою побудованої трендової моделі інтегрального показника рівня фінансової безпеки.

При першому підході для кожного показника будуються декілька трендових моделей (показникова, логарифмічна, степенева, лінійна, а також множина поліноміальних (до шостого ступеня) моделей), після цього обирається та модель, якій відповідає максимальне значення коефіцієнта детермінації серед множини побудованих трендових моделей.

Для другого підходу, процедура побудови трендової моделі інтегрального показника є аналогічною процедурі побудови трендових моделей показників, які визначають рівень фінансової безпеки підприємства: будується множина трендових моделей для інтегрального показника і обирається найкраща, виходячи з максимального значення коефіцієнта детермінації.

Як зазначено вище, для здійснення інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства перш за все, необхідно визначити показники, що можуть адекватно характеризувати її рівень. Підхід, запропонований В.Каркавчуком, до вибору сукупності показників, має, на наш погляд, певні недоліки. По-перше, обрані абсолютні показники діяльності підприємства лише поверхнево характеризують фінансовий стан підприємства. По-друге, нелогічним є визначення максимальних значень для таких показників, як кредиторська заборгованість та поточні зобов'язання, адже, згідно методики розрахунку, чим вище нормоване значення показника, яке розраховується як абсолютне відхилення від максимально досягнутого значення за період, тим вищий й інтегральний показник фінансової безпеки. Крім цього автор і сам зазначає, що система факторів містить багато корельованих між собою змінних.

Доцільним, на наш погляд, є підхід Горячевої К.С. щодо вимог, яким повинна відповідати система показників для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства [3]. Автор зазначає, що ці показники мають бути суттєвими і значущими; простими для розуміння і легко розраховуватись; повністю і комплексно охоплювати всі сторони фінансової діяльності підприємства; мають базуватися на чинній бухгалтерській і статистичній звітності та бути тими показниками, які застосовуються в плануванні й аналізі фінансової діяльності підприємства.

Отже, виходячи з вище викладеного, і враховуючи те, що згідно з методикою, запропонованою Каркавчуком В.В., при найбільшому рівні фінансової безпеки значення показників мають досягати максимальних значень, показниками фінансової безпеки слід вважати:

- власний капітал (є фінансовою основою підприємства та характеризує як втілені в чистих активах кошти підприємства, вкладені його засновниками або учасниками, так і накопичені в процесі діяльності фінансові результати);
- чистий дохід від реалізації;
- чистий прибуток;

- чистий грошовий потік (цей показник можна розглядати як критерій оцінки внутрішнього потенціалу фінансування підприємства, оскільки його достатній розмір створює сприятливі передумови для залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел).

Таким чином, розглянутий підхід дозволяє дати оцінку рівня фінансової безпеки, яка враховує чотири суттєві показники діяльності підприємства. Інтегральний показник, розрахований на їх основі, змінюється в межах від 0 до 1, тим самим даючи змогу якісно оцінити рівень фінансової безпеки підприємства за конкретний період.

На сьогодні не існує єдиного універсального підходу до визначення рівня фінансової безпеки та вибору показників для його оцінки, але кожне підприємство може самостійно обирати і використовувати той метод, який вважає найбільш доцільним, і який враховує особливості його діяльності.

#### Перелік посилань

1. Матвійчук Л.О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства / Л.О. Матвійчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2010. – №4. – С. 330 – 332.

2. Каркавчук В.В. Економетричне моделювання динаміки рівня фінансової безпеки підприємства / В.В. Каркавчук // Вісник Львівського університету. – 2008. – №40. – С. 121 – 125.

3. Горячева К.С. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.С. Горячева // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №9. – С. 43–49.

#### ИГРОВОЙ ПОДХОД К ОПИСАНИЮ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ ИЗМЕНЕНИЙ В ЭКОНОМИКЕ

Слепнева Л.Д., к.э.н., доцент

Донецкий национальный технический университет

«История имеет значение. Она имеет значение не просто потому, что мы можем извлечь уроки из прошлого, но и потому, что настоящее и будущее связаны с прошлым непрерывностью институтов общества. Выбор, который мы делаем сегодня или завтра, сформирован прошлым. А прошлое может быть понято нами только как процесс институционального развития» [1, с.12].